

CONCEPTUL SECURITĂȚII DINAMICE ÎN SISTEM PENITENCIAR CA GARANȚIA REALIZĂRII ART. 24 ALIN. (2) DIN CONSTITUȚIE¹⁹

THE CONCEPT OF DYNAMIC SECURITY IN PENITENCIARY
SYSTEM AS A GARANTY FOR THE REALIZATION OF ART. 24
PARAG. (2) OF THE CONSTITUTION

Veronica CHEPTENE,
Universitatea de Stat din Moldova,
ORCID ID: 0000-0003-0762-5049,
e-mail: veronicapozneacova@gmail.com

Abstract. Universal and regional standards regulate the adoption of the concept of dynamic security based on the creation of professional relationships between prison staff and prisoners, knowledge of vulnerable aspects for each prisoner, relationships between detainees to prevent conflicts, the use of violence between cellmates, self-harm and suicide attempts of prisoners. It is recommended to introduce methods to prevent disciplinary violations, resolve conflicts through mediation or other alternative methods. The implementation of these recommendations minimizes the number of cases of the use of physical force against persons deprived of liberty. In this study, we analyze the concept of dynamic security, which represents a guarantee of the realization of the art. 24 parag. (2) of the Constitution, that expressly prohibits the application of torture, inhuman and degrading treatment and punishment.

Keywords: *prisoners, human rights, universal standards, resistance, dynamic security*

• **Introducere**

Dreptul de a nu fi supus torturii, tratamentului inuman și degradant reprezintă unul din drepturile fundamentale ale omului consacrat la nivelul internațional și național. Interdicția aplicării torturii, tratamentului inuman și degradat este reglementată în tratate internaționale universale, printre care Declarația Universală a Drepturilor Omului, [1, art. 5] Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 1966 [2, art. 7], Convenția împotriva Torturii și a altor Tratamente sau Pedepse Crude, Inumane sau

¹⁹ Articolul este elaborat în contextul realizării Proiectului „Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor” (CONSEJ 01.05.02).

Degradante [3, art. 2], Convenția cu privire la Drepturile Copilului [4] etc., regionale Convenția europeană a Drepturilor Omului [5], Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante [6]. În prezent, aplicarea relexor tratamente în custodia statului este recunoscută de către comunitatea internațională ca o practică inumană, ce încalcă drepturile fundamentale a persoane deținute, ceea ce a determinat interdicția absolută a torturii.

Art. 24 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova garantează dreptul de a nu fi supus torturii, tratamentului și pedepsei inumane și degradante, instituind interdicția expresă de aplicare a relexor tratamente: “Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante” [7]. Formularea adoptată de către legiuitor corespunde în totalitate standardelor internaționale și regionale în domeniu, fiind interzise acțiuni precum: tortura, tratament inuman, tratament degradant, tratament crud, pedeapsa inumană, pedeapsa degradantă. Art. 24 alin. (2) nu a fost modificat pe parcursul a 30 de ani de la adoptarea Constituției, ceea ce arată, pe de o parte, importanța interdicției absolute de aplicare a relexor tratamente, iar, pe de altă parte, înaltul deziderat al autorităților de a respectarea drepturile omului și a realiza valori democratice, neadmițând încălcarea drepturilor absolute.

Legislația de punere în aplicare a Constituției interzice actele de tortură, tratamentele și pedepsele inumane și degradante și prevede răspundere penală pentru comiterea lor. Asemenea acte normative sunt Codul penal, Codul de procedură penală etc. [8, p. 117]

Prin urmare, autoritățile au realizat obligația pozitivă la nivel legislativ de a adopta interdicția absolută de aplicare a relexor tratamente la nivel constituțional, de a criminaliza aplicarea torturii în Codul penal și Codul de procedură penală, cât și de a asigura aplicarea practică a acestor prevederi de către organele de drept.

În altă ordine de idei, menționăm că realizarea interdicției exprese de aplicare a torturii, tratamentului inuman și degradant este imposibilă fără asigurarea și menținerea ordinii și securității în instituție penitenciară, ceea ce reprezintă un deziderat important în garantarea și respectarea drepturilor persoanelor deținute. Standardele universale și regionale în domeniu introduc conceptul securității dinamice axat pe crearea relațiilor profesionale între colaboratorii instituției penitenciare și deținuți, cunoașterea aspectelor vulnerabile pentru fiecare deținut, a relațiilor între codeținuți pentru a preveni conflicte, aplicarea violenței între codeținuți, automutilări și tentative de suicid. Adoptarea conceptul securității dinamice contribuie la crearea relațiilor profesionale între colaboratori și deținuți, previne violență între codeținuți, automutilări, tentative de suicid, aplicarea forței fizice și mijloacelor speciale față de deținuți.

• Conceptul securității dinamice

Cercetătorii occidentali Smit D., Snacken S. subliniau faptul că cel mai important element al securității dinamice este „factorul uman”, înțeles ca personal profesionist și bine instruit, care lucrează în contact direct cu deținuții [9]. Conceptul securității dinamice a fost introdus în sistemul penitenciar la mijlocul anilor 1980 de către Ian Dunbar, un reformator al sistemului penitenciar britanic. În practică, acest lucru însemna că personalul trebuia să se afle în permanență în preajma deținuților, să discute cu aceștia, să asculte ce spun și să simtă climatul specific pentru instituția penitenciară, bazându-se pe informații relevante ale serviciilor de informații, inclusiv lucrând prin examinarea și evaluarea riscurilor [10]. Măsurile de securitate fizică și tehnică, cunoscute sub denumire de măsuri de securitate pasivă, nu sunt capabile să prevină evadări sau revolte, decât dacă sunt însoțite de măsuri de protecție asigurate de către un personal vigilant, care cunoaște deținuții aflați în instituția penitenciară sub controlul acestuia [11]. Dunbar a concluzionat că colaboratorii instituției penitenciare nu ar trebui să se limiteze la supravegherea pasivă și paza deținuților pentru a răspunde în timp util la incidentele de comportament negativ, ci ar trebui să vorbească și să interacționeze cu deținuții, ceea ce permite prevenirea apariției și escaladării conflictelor [12, p. 49-64]. Standardele cuprinse în Regulile penitenciare europene se bazează tocmai pe conceptul securității dinamice axat pe asigurarea securității în cadrul instituției penitenciare [11].

Ulterior, conceptul securității dinamice a fost fundamentat și dezvoltat în cadrul standardelor universale și regionale în domeniul. În special, Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) adoptat prin Rezoluția Adunării Generale 70/175 din 17 decembrie 2015 include o descriere a **metodelor de prevenire a încălcărilor disciplinare** și soluționarea conflictelor în instituții penitenciare prin crearea „**mecanismelor de prevenire a conflictelor, recurgere la mediere sau orice alte metode alternative de soluționare a litigiilor**” prevăzute în Regula 38 alin. (1), cât și utilizarea conceptului **siguranței dinamice** reglementate în Regula 76 lit. c). Scopul elaborării mecanismelor preventive și a conceptului securității dinamice este prevenirea și soluționarea conflictelor la etapa incipientă, împiedicând escaladarea lor [13, p.92].

În conformitate cu Regula 38 alin. (1) *“Administrația instituției penitenciare este încurajată să utilizeze, pe cât posibil, mecanisme de prevenire a conflictelor, mediere sau orice alte metode alternative de soluționare a litigiilor pentru a preveni încălcările disciplinare sau soluționarea conflictelor”*. Conform standardelor internaționale, administrația instituției penitenciare trebuie să acorde o atenție sporită mecanismelor de prevenire a conflictelor, de

exemplu, acordarea asistenței psihologice deținuților cu dereglări comportamentale, plasarea deținuților în conflict în diferite sectoare de detenție, crearea sentimentului de siguranță, stabilirea unei relații adecvate între colaboratori și deținuți.

În plus, în cazul apariției unui conflict, acesta trebuie să fie soluționat adecvat de către autorități, fără persecutarea victimei sau aplicarea sancțiunilor disciplinare față de aceasta. Izolarea victimei, aplicarea față de ea a sancțiunilor disciplinare sau limitarea drepturilor persoanei, din contra, va avea un impact negativ asupra siguranței generale a deținuților, determinând un sentiment de neîncredere față de autorități și tendința de a soluționa conflicte prin violență. Este recomandată soluționarea conflictelor prin metode alternative, de exemplu, prin mediere, care permite fiecărei părți implicate în conflict să discute probleme existente, să formuleze poziție proprie și să audă argumentele altei părți. Rolul important în soluționarea conflictelor prin mijloace alternative se manifestă prin evitarea relației de subordonare între deținuți și colaboratori, a impunerii deținuților să urmeze indicațiile colaboratorilor și tendința de a găsi o modalitate de soluționare a conflictului acceptată de ambele părți. Prin recurgerea la metode alternative de soluționare a conflictelor poate fi evitată aplicarea sancțiunilor disciplinare și crearea situațiilor de conflict latent între codeținuți sau deținuți și administrația penitenciarului.

În conformitate cu Regula 38 alin. (2) *“În legătură cu deținuții care sunt în prezent sau au fost anterior izolați, administrația penitenciarului ia măsurile necesare pentru a reduce posibilele consecințe negative ale izolării lor, atât pentru ei, cât și pentru comunitatea, în care aceștia vor trăi după eliberare”*. Izolarea deținutului în celulă și limitarea lui în posibilitatea comunicării cu alți deținuți are un impact negativ asupra sănătății psihice și comportamentului persoanei deținute. Izolarea de lungă durată agravează comportamentul antisocial al persoanei, determină dificultăți în stabilirea relației cu cei din jur, agravează tendințele de autovătămare și poate determina tentative de sinucidere. În acest context, nu se recomandă deținerea persoanelor în izolare cu împiedicarea acestora de a menține contact cu alți deținuți și lumea exterioară. În plus, izolarea reprezintă încă un factor, care agravează tendințe antisociale ale persoanelor private de libertate și dificultățile în reintegrare a deținuților în mediul social după eliberarea lor. Prin urmare, izolarea persoanei sau limitarea acesteia în dreptul de a interacționa cu alți deținuți trebuie să fie efectuată pe cea mai scurtă perioadă posibil, ulterior fiind implementate acțiuni pentru reîncadrarea deținutului în mediul penitenciar.

Regula 76 lit. (c) instituie obligația pozitivă a statului de a *“instrui colaboratorii sistemului penitenciar în domeniul păzi și securității, inclusiv aplicarea conceptului securității dinamice, a tehnicilor de calmare și tratamentul*

deținuților agresivi, cu respectarea metodelor preventive și a metodelor de “descărcare” a situației, precum negociere și mediere”. Conceptul securității dinamice se rezumă la **crearea unei atmosfere pozitive**, care încurajează **cooperarea dintre deținuți** și poate contribui la îmbunătățirea nivelului de securitate în cadrul penitenciarului. „În cazul în care angajații sunt în contact cu deținuții și îi cunosc bine, acest lucru îi poate ajuta să **anticipeze incidentele** care pot pune în pericol siguranța în penitenciar, siguranța personalului și a deținuților, cât și să fie pregătiți pentru acțiunile eficiente în cazul survenirii acestor de incidente” [14, p.106]. Menționăm că specificul conceptului securității dinamice se manifestă anume în stabilirea relațiilor adecvate între colaboratori și deținuți, care permite colaboratorilor sistemului penitenciar cunoașterea problemelor, care sunt sau pot apărea între codeținuți, identificarea deținuților violenți, determinarea preventivă a solicitărilor, care pot parveni din partea deținuților, cât și prevenirea potențialelor conflicte.

Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (în continuare UN ODC) observă că, deși măsurile de securitate fizică și procesuală sunt „*elemente esențiale ale oricărei instituții penitenciare ... [ele] nu sunt suficiente în sine pentru a exclude posibilitatea evadării. Securitatea depinde și de prezența unui grup special de angajați care comunică și cunosc persoanele deținute; angajații instituției trebuie să stabilească relații pozitive cu deținuți și să cunoască situația reală de la locul de detenție. Colaboratorii trebuie să adopte un tratament echitabil și să determine apariția sentimentului de încredere în rândul persoanelor deținute. Colaboratorii trebuie să-și axeze eforturile pentru angajarea deținuților în activități constructive și utile care vor contribui la viitoarea lor reintegrare în societate*” [14, p.29].

În definiția respectivă sunt menționate principalele aspecte ale conceptului securității dinamice:

- 1) împuternicirea anumitor angajați cu obligație de cunoaștere a relațiilor și conflictelor între codeținuți, a aspectelor problematice, tensionate sau a posibilelor conflicte;
- 2) atitudinea pro-activă a autorităților și stabilirea relațiilor pozitive cu deținuți, în special prin tratament echitabil, neacordarea favorurilor sau a facilităților unor deținuți, de exemplu, celor amplasați în vârful ierarhiei neformale, determinarea apariției sentimentului de încredere în rândul deținuților, ca ei să conștientizeze că orice violență în rândul codeținuților va determina răspunsul prompt din partea autorităților, sancționarea agresorului și protejarea victimei;
- 3) implementarea acțiunilor concrete pentru a preveni conflicte, altercații, agresivitatea deținuților față de personalul instituției penitenciare;

- 4) cunoașterea situației reale de la locul de detenție de către colaboratori și conducerea instituției penitenciare, ceea ce permite prevenirea conflictelor și reacționarea promptă la apariția acestora;
- 5) antrenarea deținuților în activități social-utile, organizarea programelor de instruire, formarea profesională, vocațională, munci remunerate, organizarea modului de petrecere a timpului liber, diversificarea activităților disponibile în instituția penitenciară, minimizarea timpului petrecut în celule. Aceste activități, pe de o parte, previn apariția conflictelor între codeținuți, fiindcă aceștia majoritatea timpului sunt antrenați în activități social-utile, iar, pe de altă parte, permite acumularea aptitudinilor necesare pentru reintegrarea socială viitoare.

În acest context, trebuie să menționăm faptul că UN ODC subliniază importanța stabilirii unei relații de încredere între deținuți și colaboratorii instituției penitenciare, care să inspire sentimentul de siguranță la deținuți, să permită cunoaștere mai bună a caracterului fiecărui deținut în parte, a factorilor de risc, a devierilor comportamentale, cât și a modului de comportament, care permite evitarea situațiilor de conflict. Acumularea de către colaboratori a informației referitor la relațiile între codeținuți, temperamentul fiecărui deținut în parte și aspectelor, care pot determina neînțelegeri permite prevenirea conflictelor pe viitor. În plus, conceptul securității dinamice permite adoptarea condițiilor de detenție și a atitudinii colaboratorilor în dependența de necesitățile particulare ale persoanelor deținute, vulnerabilitatea acestora sau necesitatea elaborării programelor de reintegrare pentru anumite categorii de persoane.

UN ODC subliniază importantă antrenării deținuților în activități utile, care, pe de o parte, oferă deținutului posibilitate de a se afla în afara celulei, iar, pe de altă parte, favorizează reintegrarea deținuților după ispășirea pedepsei privative de libertate. Aceste activități pot fi axate pe antrenarea deținuților în programe educative, de resocializare, asistență psihologică, antrenarea în câmpul muncii. Semnificația principală a acestor activități se rezumă la apropierea vieții din instituția penitenciară la cea în libertate, reeducarea persoanelor condamnate, însușirea deprinderilor pozitive și facilitarea reintegrării sociale după ispășirea pedepsei penale.

Adoptarea modelului securității dinamice implică o interacțiune pro-activă și frecventă între angajații sistemului penitenciar și deținuți, ceea ce permite supravegherea eficientă a deținuților și colectarea informațiilor relevante. Această interacțiune face posibilă determinarea primelor semne de apariția a conflictelor, precum anticiparea și prevenirea conflictelor înaintea apariției lor. În plus, această abordare descrie situația în care colaboratorii penitenciarului cunosc anumiți condamnați atât de bine încât pot răspunde eficient în cazul unui incident.

Conceptul securității dinamice se axează pe trei piloni: 1) cunoașterea persoanelor deținute, 2) adoptarea abordării diferențiate, în dependența de necesitățile personale a fiecărui deținut și 3) reacționarea promptă, eficientă și proporțională asupra posibilelor incidente. Aceste trei piloni sunt strâns legate între ele, fiind interdependente. Cunoașterea persoanelor deținute permite identificarea aspectelor vulnerabile ale fiecărei persoane și adoptarea abordării diferențiate față de fiecare deținut în parte, ceea ce face posibil reacționarea promptă în cazul apariției incidentelor. Eficiența conceptului securității dinamice se manifestă anume prin interconexiune între aceste trei piloni și imposibilitatea implementării lor separat. În special, reacționarea promptă și eficientă în cazul incidentelor este imposibilă în cazul lipsei de informații la colaboratori despre profilul psihologic al fiecărui deținut în parte și aspectele generatoare de conflicte. Abordarea diferențiată nu poate fi implementată în cazul în care personalul nu cunoaște suficient deținuții. În acest caz, rolul principal al colaboratorilor instituției penitenciare se rezumă la prevenirea potențialelor conflicte și incidente prin colectarea informației despre posibile conflicte.

Abordările dinamice ale securității s-au dovedit a fi o modalitate de consolidare a securității. Potrivit CPT, relațiile constructive dintre deținuții și personal „*vor contribui la ameliorarea tensiunii, care caracterizează situația din interiorul oricărui penitenciar și, prin urmare, vor reduce semnificativ probabilitatea incidentelor violente și a rețelilor tratamente aferent acestor situații de conflict*” [15, §60]. Securitatea dinamică permite nu numai controlarea situației existente pe interior, ci și prevenirea rețelilor tratamente, aplicarea forței și mijloacelor speciale față de persoanele deținute. Climatul din instituție penitenciară, prin definiție, se caracterizează prin subordonarea strictă a deținuților față de colaboratori instituției penitenciare, prezența relației tensionate între deținuții și colaboratori. Cu toate acestea, fără colaborare între deținuții și colaboratori este imposibilă asigurarea respectării plenare a drepturilor deținuților, prevenirea abuzului de aplicare a forței fizice și a mijloacelor speciale, adoptarea atitudinii nediscriminatorii și resocializarea condamnaților.

UN ODC concluzionează, că prevenirea conflictelor este facilitată de „*capacitatea de a apela întotdeauna la personal și capacitatea angajaților de a inspira încredere și de a crea un sentiment de ordine și securitate*” [14, p.29]. În acest context, menționăm faptul că prezența sentimentului de ordine și securitate diminuează tensiunea internă, elimină necesitatea soluționării conflictelor prin violență, determină frica agresorilor de sancționare în cazul maltratării codeținuților și protejează persoanele, care fac parte din grupuri minoritare și vulnerabile. Remarcăm că este inadmisibilă aplicarea sancțiunilor disciplinare sau de altă natură față de victimele agresiunii codeținuților. Sentimentul de încredere poate fi inspirat doar în situație în care agresorii sunt trași

la răspunderea penală sau disciplinară în dependența de gravitatea încălcării, iar victime sunt protejate și reabilitate. În cazul aplicării sancțiunilor față de victime, situație internă în instituție penitenciară va fi agravată, victimele se vor simți neprotejate, vor avea teama de raportare a abuzurilor colaboratorilor instituției penitenciare, ceea ce va determina creșterea presiunii asupra acestora și a influenței liderilor informali și a subculturii criminale în instituție. Prin urmare, prezența sentimentului de ordine și securitate este esențială pentru prevenirea abuzului din partea colaboratorilor instituției penitenciare și a violenței între codeținuți.

Analizând conceptul securității dinamice, trebuie să remarcăm faptul că avantajul principal al acestui tip de securitate în comparație cu sisteme de securitate statică se manifestă prin identificarea timpurie a pericolelor de către personal, care este conștient și sensibil la prezența comportamentului deviant și, mai important, este implicat în identificarea pro-activă a semnalelor de pericol la o etapă incipientă [16]. Adoptarea modelului securității dinamice se axează pe stabilirea unor contacte și a unor relații bune între colaboratorii instituției penitenciare și deținuți, contracarează incidentele potențiale și permite înțelegerea multilaterală a situației în cadrul instituției penitenciare de către colaboratori, ceea ce reduce riscul de incidente. De asemenea, adoptarea securității dinamice facilitează dialogul și negocierea în cazul survenirii unui incident și contribuie la restabilirea promptă ordinii în cadrul instituției penitenciare după ce incidentul a avut loc [17]. Cu toate acestea, relații pozitive între personalul instituției penitenciare și deținuți se bazează, în mare parte, pe abilitatea de comunicare a ofițerilor și sensibilitatea acestora la semnalele de alarmă [18].

Implementarea conceptului securității dinamice necesită ca toți colaboratorii instituției penitenciare să cunoască caracteristica personală a fiecărui deținut, să înțeleagă relațiile din mediul penitenciar, ceea ce poate contribui la interpretarea corectă a reacțiilor deținuților [12, pp. 49-64] și la anticiparea apariției situațiilor de conflict, atacului verbal sau fizic în adresa altor deținuți sau colaboratori, automutilărilor și tentativelor de suicid. Mai mult ca atât, conceptul securității dinamice se bazează pe un principiu definitoriu, conform căruia fiecare contact dintre un membru al personalului și un deținut trebuie să se bazeze pe un tratament uman, respectuos, cu respectarea demnității umane, ceea ce contribuie la formarea unei relații pozitive între colaboratori și deținuți, stă la baza unei atmosfere adecvate în instituție penitenciară, cât și contribuie la adoptarea unei apărări dinamice [12, pp. 49-64].

În caz contrar, atitudinea negativă ale colaboratorilor față de deținuți afectează climatul social din instituție penitenciară, generează tensiuni suplimentare, neîncredere deținuților față de colaboratori, cât și apariția sentimentului de

nedreptate. Pe de altă parte, atitudinea negativă a colaboratorilor poate genera dorința de răzbunarea indirectă a deținutului, de exemplu, prin adresarea plângerii către instituția relevantă, sau dorința de răzbunare directă, manifestată prin apariția agresiunii verbale sau fizică față de un colaborator [12, pp. 49-64].

Importanța implementării conceptului securității dinamice în sistem penitenciar se manifestă prin faptul că aceasta urmează să fie realizată prin adoptarea bunelor practici în instituții de detenție, axate pe redimensionarea relației colaborator-deținut, o cunoaștere mai bună a profilurilor persoanelor în custodia statului, adoptarea unei abordări pro-active, axate pe prevenirea apariției unor incidente și contracararea mai rapidă a acestora, cât și bună-cunoaștere a relațiilor între deținuți, inclusiv în cadrul ierarhiei informale. În același timp, colaboratorii instituției penitenciare urmează să adopte o abordare egală și echitabilă față de toți deținuți, indiferent de statutul lor în cadrul ierarhiei informale. Conceptul securității dinamice mai include și obligația colaboratorilor de a analiza orice conflict sau altercație în mod echidistant, bazându-se pe probe, fără a persecuta sau izola potențială victima. În acest caz, susținerea agresorului poate determina formarea sentimentului de impunitate în rândul deținuților, ceea ce va agrava situația în instituția penitenciară.

Problemele practice, care pot fi generate de implementarea conceptului securității dinamice se manifestă prin necesitatea instruirii colaboratorilor instituției penitenciare în aplicarea altor metode de lucru, decât cele implementate anterior și necesitatea prezenței unei perioade de tranziție de la securitatea statică la securitatea dinamică. Mai mult ca atât, conceptul securității dinamice nu poate fi implementat prin elaborarea unui regulament intern la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor, care poate stabili doar direcții de bază a noii abordări, ci trebuie să fie aplicat în practică de către fiecare colaborator al instituției penitenciare în parte în activitatea lui zilnică. Doar schimbarea stilului de lucru a majorității colaboratorilor instituției penitenciare poate genera încrederea deținuților în abordarea echitabilă din partea colaboratorilor și raportarea cazurilor de violență între codeținuți. În acest context, adoptarea securității dinamice poate contribui la combaterea fenomenului impunității specific pentru locurile de detenție și raportarea abuzurilor și violenței aplicate de către codeținuți.

Realizarea practică a securității dinamice previne violența și conflicte între codeținuți, automutilări, tentative de suicid și asigură gestionarea mai eficientă și rapidă a conflictelor apărute. În același timp, adoptarea securității dinamice contribuie la crearea unei relații sănătoase între colaboratori și deținuți, reprezentând o măsură practică a realizării interdicției de aplicare a torturii, tratamentului inuman, degradant, pedepsei inumane și degradante, garantând realizarea eficientă și deplină a drepturilor persoanelor private de libertate. Prin

urmare, implementarea practică a securității dinamice reprezintă o garanție a respectării art. 24 alin. (2) din Constituție și previne aplicarea tratamentului degradant în instituții penitenciare.

• Referințe bibliografice:

1. Declarația Universală a drepturilor omului Nr. 1948 din 10.12.1948 Publicat: 30.12.1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. Nr.: 12 Adoptată și proclamată de Adunarea generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948 Online: DUMAE12/1948 (legis.md)
2. Pact Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice Nr. 31 din 16-12-1966 Publicat: 30-12-1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. 31 Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. Intrat în vigoare la 23 martie 1967, cf. art. 49, pentru dispozițiile cu excepția celor de la art. 41; la 28 martie pentru dispozițiile de la art.41 Online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro
3. Convenția împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante Nr. 130 din 10-12-1984 Publicat: 30-12-1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. 130 Adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea generală a națiunilor Unite prin Rezoluția 39/46 din 10 decembrie 1984. Intrată în vigoare la 26 iunie 1987 conform dispozițiilor art. 27 (1). Online: CMAE130/1984 (legis.md)
4. Convenție internațională cu privire la Drepturile Copilului Nr. 1989 din 20.11.1989 Publicat: 30.12.1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. Nr.: 52 Data intrării în vigoare: 25.02.1993 Adoptată de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. Intrat în vigoare la 20 septembrie 1990. Online: CIMA52/1989 (legis.md)
5. Convenția europeană a Drepturilor Omului amendată de Protocoalele nr. 11, 14 și 15, completată de Protocolul adițional și de Protocoalele nr. 4, 6, 7, 12, 13 și 16 Online: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
6. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante Textul Convenției și Raportul Explicativ Seria Tratatelor Europene - Nr. 126. Text amendat în conformitate cu prevederile Protocolului Nr. 1 (STE Nr. 151) și Nr. 2 (STE Nr. 152) care au intrat în vigoare la 1 martie 2002 Online: 16806dbac4 (coe.int)
7. Constituția Republicii Moldova Nr. 1 din 29-07-1994 Publicat: 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140 MODIFICAT HCC8 din 11.03.24, MO104-107/21.03.24 art.42; în vigoare 11.03.24 Online: CRM1/1994 (legis.md)
8. Constituția Republicii Moldova: comentariu/ coord. de proiect: Klaus Sollfrank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu – Ch.: Arc, 2012 (Tipogr. „Europress“). 576 p.
9. SMIT, D., SNACKEN, S. *Principles of European Prison Law and Policy: Penology and Human Rights*, Oxford: Oxford University Press, 2009.
10. DRAKE, D. H. Staff and order in prison, în *Understanding Prison Staff*,(red.) J. Bennett, B. Crewe, A. Wahidin. New York: Routledge, 2012.
11. POKLEK, R., CHOJNACKA, M. *Negocjacje policyjne i więzienne*, Warszawa: Difin, 2017.
12. POKLEK, R. *Atmosfera wychowawcza jako podstawa ochrony dynamicznej w jednostce penitencjarnej*, Resocjalizacja Polska, 2023, p. 49-64. Online: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1242338>

13. КРИТОФ, Ш., ГУБЕР, А., РОУП, О. *Руководство по Применению Правил Нельсона Манделы Выполнение Пересмотренных Минимальных Стандартных Правил ООН В Отношении Обращения с Заключенными*, БДИПЧ, ОБСЕ и PRI, 2018, Online: 426056.pdf (osce.org)
14. CHIN, V., Brown, Robert E., DANDURAND, Y. and McAskill, E. *Handbook for Prison Leaders: A basic training tool and curriculum for prison managers based on international standards and norms*, United Nations Office for Drugs and Crime (UNODC), Vienna, 2010
15. 2nd General Report on the CPT's activities, European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Strasbourg, 13 April 1992, para. 60, Online: 1680696a3f (coe.int)
16. COYLE, A. *A Human Rights Approach to Prison Management. Handbook for Prison Staff*. Second Edition, London: International Centre for Prison Studies, 2009.
17. MECWALDOWSKI, C., POKLEK, R. *Technika w ochronie dynamicznej obiektu na przykładzie systemu penitencjarnego*, „Ochrona i Bezpieczeństwo”, 2, 2020.
18. SAŃDO-KAWECKA, B. *Europejskie standardy bezpieczeństwa więźniów*, in *Modernizowanie więziennictwa. V Kongres Penitencjarny*, (red.) T. Bulenda, A. Rzepliński, UW, CZSW, Warszawa, 2015.